

Başvuru Numarası : 2024/2244  
Toplantı Tarihi/Sayısı : 12.03.2025/51  
Karar Numarası : 2025/109  
Başvuran : M.Y.  
Başvuran Vekili : -  
Adres : -  
Muhatap Kurum/Kişi : 1- İzmir 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü  
2- İzmir Valiliği Aliğa Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığı  
Muhatap Adres : -

## I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; % 57 oranında ortopedik engelli olduğu ve uzun süre ayakta kalmakta zorlandığı, hasta nakil aracıyla nakil imkanı bulunmasına rağmen hastaneye ve mahkemeye sevklerinin ring aracıyla yapılması suretiyle kötü muameleye maruz bırakıldığı iddialarına ilişkindir.

## II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. % 57 oranında ortopedik engelli olduğunu, dizini bükemediğini, ayakta 20 dakikadan fazla kalmaması gerektiğini,

b. Ceza infaz kurumundan hastaneye sevklerin yaklaşık 1.5 saat sürdüğünü,

c. Sağlıklı mahpuslar oturarak gidebilirken, ring aracı engeline uygun olmadığı için kendisinin hastaneye ve mahkemeye ayakta gitmek zorunda kaldığını, ceza infaz kurumunda raporları mevcut olmasına rağmen kendisine yardımcı olmadıklarını ve araca binmezse sürükleyip bindireceklerini söylediklerini, bu nedenle mağdur olduğunu,

ç. 2 defa beyin kanaması geçirdiğini, ring aracında yaşanabilecek olumsuzluklarla karşılaşmamak için hastane randevusunu iptal ettiğini, jandarmanın nakil için durumuna uygun aracının bulunduğunu, Kurumun da hasta nakil aracının olduğunu ancak kendisine yardımcı olunmadığını, ayrıca astım ve hipertansiyon tedavilerinin de devam ettiğini iddia etmiştir.

3. Muhatap İzmir 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın 14/8/2022 tarihinde Kuruma giriş yaptığı Kurum Aile Hekimi tarafından yapılan ilk muayenesinde "*geçirilmiş kafa travması, bipolar bozukluk, sol diz eklem hareket bozukluğu*" tıbbi öz geçmişin bulunduğu tespit edildiği,

b. Başvuranın Ceza İnfaz Kurumuna geldiğinden beri 109 defa revir biriminde aile hekimi tarafından muayene edildiği, gerekli görülmesi halinde hastaneye sevkini sağlandığı, tedavilerinin aksatılmadığı,

c. Başvuranın Jandarma ring aracıyla hastaneye sevk için elverişli olmadığı yolunda herhangi bir hekim

raporu bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatap İzmir Valiliği Aliağa Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığından alınan yazılı görüşte özetle;

a. İzmir il içi ve il dışı nakil, hastane ve adliye sevklerinin, Komutanlığın mevcut kuvvet ve kadro durumuna göre belirli bir sıra ve plan dahilinde yapıldığı,

b. Başvuranın hastaneye sevklerinin en kısa sürede sağlanmaya çalışıldığı,

c. Muhatap Ceza İnfaz Kurumu tarafından başvuranın hasta nakil aracı ile sevk edilmesi gerektiği konusunda herhangi bir raporun sunulmadığı, bu nitelikte bir raporun sunulması durumunda sevk hasta nakil aracıyla gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir.

5. Başvurana muhatap Kurumların cevabi yazıları gönderilmiş ancak cevap alınamamıştır.

### III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

*"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"*

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

*"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; (...) yönlerinden incelenir."*

10. Mezkur Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

*"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."*

### IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak

ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

**13.** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "*İşkence yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

*"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."*

**14.** 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri*" başlıklı 71'inci maddesi şöyledir:

*"Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir."*

**15.** Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 6/1/2020 tarihli ve 172 No.lu "*Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılanların Uluslararası Standartlarda İnsan Hakları Merkezli Sağlığa Erişimi ve Tedavileri, Tedavi Nedeniyle Nakilleri, Ceza Tehiri İşlemleri*" konulu Genelgesinin, "*Engelli Hükümlü ve Tutuklular İçin Alınacak Tedbirler ve Yapılacak Düzenlemeler*" başlıklı birinci kısım üçüncü bölümünün birinci maddesinde "*Tüm ceza infaz kurumlarında bulunan engelli hükümlü ve tutukluların yaşam koşullarını kolaylaştıracak mümkün olan her türlü tedbir ceza infaz kurumu idaresince alınacaktır*"; Hükümlü ve Tutukluların Nakil İşlemlerine ilişkin üçüncü kısmının birinci bölümünün B-6 no.lu paragrafında ise "*Ceza İnfaz Kurumundan sağlık kuruluşuna veya sağlık kuruluşları arasında sevki uygun görülüp ring aracıyla naklinin sağlık yönünden sakıncalı olacağı değerlendirilen hasta hükümlü ve tutukluların sevkleri, doktor raporunda belirtilen şekilde sağlanacaktır.*" düzenlemesine yer verilmiştir.

**16.** İşkence ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit yükümlülüğü bulunmaktadır. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, gayriinsani veya küçültücü muameleyle ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içermektedir. Bunun yanında Devletin, "*işkence ve kötü muameleye karşı koruma*" şeklindeki maddi nitelikte pozitif yükümlülüğü ile "*işkence ve kötü muameleyi etkin soruşturma*" şeklindeki usuli nitelikte pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır.

**17.** Bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşliğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

**18.** Bir soruşturmanın başlatılabilmesi için öncelikle işkence ve kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğinin tespit edilebilmesi için her türlü makul şüpheden uzak kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir. Ancak bu uygun koşulların tespiti hâlinde bir soruşturma yükümlülüğünün bulunduğu bahsedilebilir (AYM, *C.D. Başvurusu*, B. No: 2013/394, 6/3/2014, para. 28).

**19.** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski/Polonya*, B. No: 44369/02, 20/1/2009, para. 58). AİHM'e göre, asgari şiddet düzeyi ve değerlendirilmesi göreceli ve değişkendir. Bu sebeple muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine, kimi zaman mağdurun cinsiyeti, yaşı, sağlık durumu gibi hususlar göz önüne alınmak suretiyle bir değerlendirme yapılır (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 10/9/2018, para. 162).

**20.** "*İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahkûmları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Ceza infaz kurumunda tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde mahkûmların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli bir şekilde güvence altına alınması ve mahkûmlara gerekli tıbbi*

yardımın sağlanması da insan onuruna yakışır koşulların sağlanması için gereklidir." (AYM, Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 39)

21. Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesine (CPT) göre; mahpusların gözetim altında bulundukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (CPT, Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri Raporu, Strazburg, 1993, s. 2).

22. AİHM, sözleşmecı bir devletin makamlarının, vatandaşların tümüne sağlamakla yükümlü oldukları tıbbi tedaviyi vermeyi reddederek bir kimsenin hayatını tehlikeye attıkları kanıtlandığında AİHS'in 3'üncü maddesi açısından sorun doğurabileceğini belirtmektedir (AİHM, Kıbrıs/Türkiye [BD], B. No: 25781/94, 12/5/2014, para. 219).

23. Devletler işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri mahpusların sağlık hakkına ilişkin korumayı kapsamaktadır. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma idarenin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinde mahpusların alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (AİHM, Kudla/Polonya, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94). Bu bağlamda mahpusun sağlık hizmetlerine erişiminin engellenmesi kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenilecek bir iddia olarak değerlendirilmiştir.

24. Bir mahpusun doktor tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalanan olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (AİHM, Hummatov/Azerbaycan, B.No:9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, Khudobin/Rusya, B. No:59696/00, 26/10/2006, para.83) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, Melnik/Ukrayna, B.No:72286/01, 28/3/2006, para. 104-106) devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, Blokhin/Rusya, B. No:47152/06, 23/3/2016, para. 137).

25. Söz konusu ilkeler çerçevesinde somut olay incelendiğinde, başvuranın sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanmasına ilişkin pozitif yükümlülüğün, sağlık kuruluşlarına sevkinin de uygun yöntemlerle yapılması gereğini de kapsadığı açıktır. Bununla birlikte Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 6/1/2020 tarihli ve 172 No.lu Genelgesinde ring aracıyla naklinin sağlık yönünden sakıncalı olacağı değerlendirilen hasta hükümlü ve tutukluların sevklerinin, doktor raporunda belirtilen şekilde sağlanacağı öngörülmüş olup; taraflarca dosyaya sunulan belgeler arasında, başvuranın engellilik seviyesi itibarıyla ring aracıyla sevkini sağlığı yönünden sakınca doğuracağı veya hasta nakil aracıyla sevk edilmesi gerektiği yolunda bir hekim raporu bulunmadığı görüldüğünden, muhatap kurumlarca başvuranın adliye ve hastaneye sevk işlemlerinde ring aracı kullanılmasında kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilebilecek bir hak ihlalinin bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

## **V. KARAR**

**A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,**

**B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,**

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

12/3/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

**e-imzalıdır**

Av. Alishan TIRYAKI  
Daire Başkanı

**e-imzalıdır**

İsmail AYAZ  
Üye

**e-imzalıdır**

Mehmet Emin GENÇ  
Üye

**e-imzalıdır**

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU  
Üye

**e-imzalıdır**

Av. Zennure BER  
Üye